

сотрудничество с Украинским национально-демократическим объединением (УНДО), национально-культурными организациями в распространении влияния кооперации на украинцев края. Отмечено, что работа в кооперативных организациях, Ю. Павликовский никогда не ограничивался исключительно хозяйственной деятельностью, но и заботился о национально-культурном развитии украинского народа.

Ключевые слова: Юлиан Павликовский, кооперация, Галичина.

* * *

УДК 94(477)

Котов С. М., здобувач Центру дослідження українсько-польських відносин, Інститут українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України (Україна, Львів), inukr@inst-ukr.lviv.ua

УКРАЇНСЬКЕ СОКІЛЬСТВО В ЧЕХОСЛОВАЧЧИНІ: ОРГАНІЗАЦІЙНІ ЗАСАДИ, ВПЛИВ НА КОНСОЛІДАЦІЮ УКРАЇНСЬКОЇ МОЛОДІ (1918–1928 РР.)

Проаналізовано національно-патріотичну працю сокільських організацій у Чехословацькій республіці у 1920-х рр., охарактеризовано ідейні витoki сокільського руху, визначено особливості становлення українських парамілітарних організацій за кордоном. Розкрито масштаби поширення сокільського руху за кордоном, розглянуто співпрацю соколів з українськими та зарубіжними національно-культурними організаціями, політичними партіями, досліджено вплив періодичних видань на формування світогляду українців. Визначено особливості участі українців у VIII Всесокольському з'їзді, Раді Союзу сокільських організацій. Доведено, що фактично діяльність Союзу базувалась на двох ґніздах у Празі та Подебрадах.

Ключові слова: сокільство, В. Прихода, Чехословаччина, Рада Союзу сокільських організацій.

Після Першої світової війни, української революції десятки тисяч найактивніших українських громадян, передусім, вояків українських армій опинилися в еміграції. Значна частина їх перебувала в Чехословаччині, де здобувала вищу освіту в українських та чехословацьких вищих навчальних закладах. Українське студентство, передусім Української Господарської Академії в Подебрадах, поряд з навчальним процесом розгорнуло активну культурно-освітню громадську діяльність, створюючи товариства, організації, гуртки, зокрема “Український Сокіл” [2, арк. 23].

Розвиток сокільського руху в Чехословаччині у міжвоєнний період ХХ ст. до сьогодні перебуває у “тіні” наукових зацікавлень сучасної української історіографії, яка не поспішає заповнювати тематичні ніші досліджуваної проблеми. Основу джерельної бази розвідки становлять матеріали періодичної преси, архівні документи, спогади соколів.

Українське сокільство, користуючись вільними умовами для сокільської праці та всебічною допомогою чехословацьких побратимів, продовжувало українську національну традицію, яку протягом тридцяти років витворив в Галичині “Сокіл–Батько” [2, арк. 24]. Організаційно український сокільський рух за кордоном веде свою історію від 6 вересня 1922 р., коли до чехословацького руханкового товариства “Сокіл” в Подебрадах на пробний шестимісячний термін записались 30 українців (27 мужчин і 3 жінки). До кінця 1922 р. зголосилися ще 17 мужчин, в 1924 р. – 53. На жаль, з різних причин не всі вони виявили належну сокільську витривалість. Лише 31 побратим був прийнятий в дійсні члени вищезазначеного “Соколу”, які після руханкової академії 13 грудня 1924 р. дали урочисту присягу дотримуватись у своїй діяльності

сокільської ідеології та дисципліни. Після цього українці утворили при “Соколі” тимчасову Раду, діяльність якої почала поширюватися поза Подебрадами. Її зусиллями нав'язано зв'язки з “Соколом–Батьком” та соколами–українцями в Прийбрамі [2, арк. 24].

У 1925 до “Сокола” вступили 32 українці, з яких дійсними членами стало 16 побратимів. Поступове кількісне зростання соколів–українців спричинило утворення окремої сокільської організації. У Подебрадах 7 лютого 1926 р. відбулись Установчі збори, на яких ухвалено заснування руханкового товариства “Український Сокіл” (у першій половині 1920–х рр. соколи–українці в Подебрадах були переважно членами Українського Академічного Спортивного Клубу в “сокільській секції”). До творення організації спричинився М. Єремів – єдиний з професорського складу Академії, який працював як сокіл і сприяв організації сокільського життя за кордоном. Проте ідеологічно–сокільському вихованню українські соколи в Подебрадах завдячували, передусім вихователю Тиршові сокільської округи Й. Тругляржові [2, арк. 15].

Подібні процеси, як в Подебрадах, відбувалися в інших містах Чехословаччини, де перебувала українська студентська молодь. У Брно українські студенти також почали вступати до чехословацького “Сокола”. В 1922 р. “Сокіл” Брно I об'єднав 4 українців, в 1923 до них прилучилися ще 8; в 1924 – 3; в 1925 – 1. 16 соколів вирішили 4 квітня 1925 р. створити гурток “Український Сокіл”, який став філією чехословацького “Сокола” Брно I [2, арк. 14].

Старостою сокільського гуртка обрано М. Дарагана, а начальником – гімназійного професора І. Калічка. Основними завданнями “Українського Сокола” в Брно стали: “1) докладне пізнання засад і методів сокільського тіло виховання та всебічне плекання його для піднесення тілесної краси й сили серед українців; 2) підтримка зв'язку з нашими українськими сокільськими організаціями, передовсім в Чехословаччині”. Такі завдання постали внаслідок загальноприйнятого серед українського громадянства погляду на сокільське товариство як на звичайні спортивні організації. І. Калічак пройшов двотижневу школу руханки Чехословацької Сокільської громади в Празі [1, арк. 6].

У Пшібрамі – центрі вищої гірничої школи студенти–українці з 1922 р. також почали вступати в ряди чехословацького “Сокола”. Навесні 1924 р. їх було 21, але потім кількість їх починала зменшуватись. Через два роки весною 1926 р. залишилось лише 7 соколів на чолі з Володимиром Хилецьким. На відміну від українців–соколів з Подебрадів, Брно, українські студенти в Пшібрамі не створили самостійної сокільської організації, а лише утворили сокільську секцію Українського Спортивного Клубу в Пшібрамі. Їх метою була “пляномірна праця в галузі фізичного виховання для користі не лише індивідуальної, але й для добра нашого народу”, поширення української ідеї. За словами В. Проходи, “своєю кількісною працею українські соколи в Пшібрамі добились того, що спочатку якимсь упередженням, чи точніше цілком байдуже ставлення чехів до українських національних

святощів змінилось і українців почали шанувати як борців за свої національні ідеали” [1, арк. 8].

Значно меншу організаційну діяльність виявляли українські соколи в Празі на початку 1920-х рр., хоча кількість українців у столиці Чехословаччини була найбільша у порівнянні з іншими містами. Багато ідеологів сокільського руху пов'язували цей факт з діяльністю в Празі численних осередків політичної еміграції різних орієнтацій.

Лише весною 1924 р. пражка українська студентська молодь вперше помітно зацікавилась сокільською ідеєю. 20 квітня 1924 р. 10 студентів у Празі на чолі з М. Бучинським подали прохання про прийняття їх в члени чехословацького Сокола в Празі II, а також – визначення руханкового вбрання.

“Пражський Сокіл” прийняв їх у свої ряди, дозволивши їм 12 червня 1924 р створити український сокільський гурток в межах свого товариства. Проте молоді соколи в 1924 р. не змогли визначити мету і завдання своєї діяльності, звідти – певна організаційна невизначеність. Якщо до кінця 1924 р. вони себе називали “Український гурток “Сокіл” в Празі, то пізніше усталилась назва Українське руханкове товариство “Січ” в Празі [1, арк. 8]. Проте весною 1925 р. гурток соколів-січовиків у Празі припинив своє існування, хоча ще в лютому 1925 р. мав 15 членів та планувалось створення жіночого відділу, до якого зголосились 7 жінок [1, арк. 12].

Все ж весною наступного 1926 р. у “Пражському Соколі” взяли до сокільської праці студентки-українки у кількості 10 сестер на чолі з О. Сірополківною. Хоча вони участі у VIII Всесокільському здви́зі в 1928 р. не взяли, бо не набули ще членських прав, але виявили більшу витривалість, ніж соколи-побратими перед тим. На думку В. Прохода, багато було соколів-українців і в інших чехословацьких сокільських товариствах по цілій ЧСР, в деяких з них бувало понад 10 в одному місці (наприклад, у Високому Миті), але інформації про них немає [3, арк. 34].

Одним з важливих напрямів діяльності українського сокільства в Чехословацькій республіці була підготовка та участь у VIII Всесокільському здви́зі в Празі. Енергійну підготовку до нього вів “Український Сокіл” в Подебрадах. Передусім необхідно було з'ясувати правовий статус українського сокільства в названому здви́зі та об'єднати всіх українців-соколів у ЧСР. 18 квітня 1926 р. створено “Комітет заступництва Українського Сокільства за кордоном”, до якого увійшли: “Управа “Українського Сокола” в Подебрадах та по одному представникові всіх соколів-українців з Брно, Пшібраме й Праш-Нусле. Отримавши повноваження від “Сокола-Батька” представляти його на VIII Всесокільському здви́зі, Комітет енергійно взявся до підготовчої праці. Передусім, необхідно було здобути матеріальні засоби. У відозві до українського громадянства констатовано: “Ми, українці, мусимо стати як рівні в ряд сокільських представників народів Європи. Мусимо піти в похід в українських одностроях під українським сокільським прапором. Мусимо стати до вправ і довести, що в біді та недолі ще не вмерли славні традиції козацької нації...” [3, арк. 34].

Поряд з матеріальними проблемами українське сокільство, на жаль, внаслідок неправдивого розуміння сокільської ідеї витримало ще й протестаційну акцію з боку росіян та поляків. Їх вороже ставлення до організації українського сокільства стало причиною того, що “Сокіл-Батько” не був вчасно запрошений на VIII Всесокільський здви́г. Лише в останні дні перед головними здвиговими днями 2–6 липня передано офіційне запрошення через представника “Сокола-Батька”, але його “Сокіл-Батько” прийняв як образу, бо здви́г розпочався 6 червня [3, арк. 15].

В. Прохода зауважив, що проти участі українського сокільства за кордоном “особливо протестували не так росіяни – великороси, бо їх, по правді сказати, в Російському Сокільському Союзі, майже нема, як свої таки землячки “малороси”, що ніяк не могли погодитися з самостійним виступом українців, бо мовляв, се якась “недержавна нація”. Такий аргумент в сокільській справі був показником незрілості й фальшивого розуміння сокільської ідеї. Попри дані “протести”, питання самостійної участі українських соколів у здви́зі було вирішено позитивно у Президії Всесокільського здвигового комітету, завдяки зусиллям заступника старости Чехословацької сокільської громади Ф. Машка та Й. Тругляржові [3, арк. 18].

Участь українців у VIII Всесокільському здви́зі була кількісно невеликою: всього було 53 українські соколи (30 – з Подебрадів, 17 – з Брно та 6 – з Пшібрама), з них – 14 було в сокільських одностроях з 1 прапором, а решта – в цивільному одязі. “Правда, – зазначив В. Прохода, – не багато там було українських соколів у порівнянні з сотнею тисяч Чехословацького сокільства. Але кількості сприяє обставини, а якість поодиноких самосвідомих працівників на тлі загальної руїни є ознакою внутрішньої сили нації, що після загоєння тяжких ран виявляється й назовні” [3, арк. 18].

На VIII Всесокільському здви́зі не було жодного українського сокола з Праги, де українська еміграція в ЧСР найчисленніша. Однак цей здви́г покликав до життя нову українську сокільську організацію в Празі при чехословацькому руханковому товаристві “Нуслі”, до якого почали вступати українці в жовтні 1926 р. На установчих зборах вирішено створити руханковий гурток “Сокіл” як філію “Сокола-Батька” у Львові. Гурток у кількості 20 руховиків очолив Олекса Яблонський. На перших порах діяльність в Празі-Нуслях була активною. Підтримуючи зв'язок з “Соколом-Батьком”, він подав Комітетові заступництва українського сокільства за кордоном думку про створення Союзу українських сокільських організацій в ЧСР [3, арк. 18].

13 березня 1927 р. відбулося в Подебрадах пленарне засідання Комітету заступництва українського сокільства за кордоном. У ньому взяли участь представники українських сокільських організацій ЧСР. Зокрема Брно представляв М. Дараган, Пмібраум – М. Андрайків, Прагу – З. Равич-Маланюкова, С. Нижанківський, П. Сайкевич, Подебради – М. Єремів (голова комітету), Ф. Мороз (секретар), І. Гузимів (заступник голови), Й. Шкеда (начальник комітету). Г. Довженко (скарбник), Т. Йорж (референт), О. Март'янів, П. Петренка. Порядок денний засідання передбачав доповіді делегатів сокільських організацій,

звіт Комітету заступництва українського сокільства за кордоном, ухвалення статуту, плану діяльності тощо [2, арк. 1].

Доповіді делегатів сокільських організацій звелися о коротких звітів про стан товариств. Зокрема, М. Андрейків (Пшібраум) прозвітував коротко: “В Пшібрамі на сучасний мент не існує окремої самостійної української сокільської організації, а українські соколи перебувають у складі Українського спортового клубу в Пшібрамі – яко сокільська секція. На тепер членів сокільська секція нараховує 10 побратимів” [2, арк. 1].

У доповіді Комітету заступництва українського сокільства за кордоном, яку виголосив голова М. Єремійв, схарактеризовано засади і причини заснування комітету: “Такими були – бажання “Сокола-Батька” мати за кордоном, зокрема в ЧСР заступництво українського сокільства, на що він й вислав уповноваження побр.[атимові] Єремійву Михайлові” [2, арк. 3]. По-друге, виникла потреба організації українських сокільських сил для одноставного репрезентативного виступу на VIII Всесокільському здвизі в Празі [2, арк. 3]. Тоді ж ухвалено проект його статуту та скликати 31 березня 1927 р. в Празі установчий з’їзд Союзу. На пленарному засіданні комітету ухвалено план діяльності. Серед основних завдань визначено: 1) інформувати в пресі різними статтями та звітами про українське сокільство, його діяльність; 2) співпрацювати з Сокільськими союзами інших народів; 3) створення кадрового складу інструкторів для сокільської праці шляхом організації відповідних курсів, співпрацюючи з ЧСГ; 4) об’єднання сокільських жіночих гуртків в одну організацію на зразок чеської [2, арк. 4].

Вибори Ради Союзу сокільських організацій вирішили не проводити, а залишити чинним діючий комітет до 31 березня 1927 р. До цього терміну на місцях мали провести вибори кандидатів Ради Союзу та Наглядової Ради Союзу, а 31 березня 1927 р. обрати новий склад Ради Союзу. Водночас, для спрощення виборів Ради Союзу ухвалено наступний формат: від Празьких українських сокільських організацій повинні обрати голову Союзу, заступника голови, секретаря; від Подебрад – начальника Союзу та скарбника. До Наглядової ради мали увійти по одному представнику від Подебрад, Пшібрауму та Брно [2, арк. 4].

31 березня 1927 р. відбулися установчі збори Союзу українських сокільських організацій в ЧСР, які відбулися в Празі. Ф. Мороз зачитав вітальний лист Єремійва М. до майбутньої Ради і запропонував затвердити наступний порядок денний: 1) перевірка мандатів; 2) затвердження протоколу пленарного засідання від 13 березня 1927; 3) ухвалення Статуту українських сокільських організацій в ЧСР; 4) вибори Ради Союзу; 5) біжучі питання. Через малочисельність зборів вирішили встановити “правосильність мандатів”, надавши Й. Шкеді і Ф. Савчуку – 2 голоси.

Після обговорення і ухвалення Статуту, обрано Раду Союзу. Проте завдання даного Союзу виявилися нереалізованими в повному масштабі. У жовтні 1927 р. голова Союзу О. Байдуник через незадовільний стан здоров’я та брак часу передав свої обов’язки заступникові О. Сірополковій. У грудні 1927 р.

обов’язки голови виконував начальник Йосиф Шкеда, а на секретаря кооптовано Ярослава Благітку. Але вже в серпні 1928 р. Я. Благітка залишився сам в Союзі, а з сокільських організацій, які належали до Союзу, діяв лише Український Сокіл в Подебрадах, якому передано справи та архів Союзу [4, арк. 5].

Після утворення Союзу почала завмирати діяльність сокільських гнізд у Пшібрамі та Брно. У Пшібрамі залишилось лише 7 соколів-студентів, які після закінчення навчання залишили місто. У Брно сокільське життя виявилось тривалішим в часі. Фактично діяльність Союзу базувалось на двох гніздах у Празі та Подебрадах [5, арк. 1].

Аналізуючи дану ситуацію, В. Прохода акцентував на необхідності постійного проводу в умовах зміни складу сокільських організацій. “По закінченні студій, – підкреслював В. Прохода, – наші соколи вилітали зі своїх гнізд шукати своєї долі в широкому світі. А вона нам, українцям, не усміхається. В боротьбі за шматок хліба при сучасних надзвичайно тяжких умовах життя не кожний може знаходити ще бодай якусь можливість працювати для загального добра своєї Батьківщини. Тому в кожному доброму ділі находились одиниці, які, поскільки то було можливо, широкі працювали, коли ж сеї можливості не було – відходили, наступників не находили і розпочате добре діло завмирало, щоб через деякий час знову ожити” [5, арк. 1].

Таким чином, у 1920–х рр. нові сокільські осередки виникають у декількох країнах Європи, серед яких – Чехословаччина. Підсумком консолідаційних зусиль українських іммігрантів стало утворення Союзу українських сокільських організацій в ЧСР, що, однак, не привело до поживлення руху соколів у цій країні.

Список використаних джерел

1. ЦДАГО України. – Ф.269. – Оп.1. – Спр.269.
2. Там само. – Спр.1004.
3. Там само. – Спр.1009.
4. Там само. – Спр.1012.
5. Там само. – Спр.1016.

References

1. TsDAHO Ukrayiny. – F.269. – Op.1. – Spr.269.
2. Tam samo. – Spr.1004.
3. Tam samo. – Spr.1009.
4. Tam samo. – Spr.1012.
5. Tam samo. – Spr.1016.

Kotov S. M., researcher Center of the Ukrainian–Polish relations, Institute of Ukrainian Studies I. Krypyakevych NAS Ukraine (Ukraine, Lviv), inukr@inst-ukr.lviv.ua

Sokilstvo in Czechoslovakia: organizational principles, the impact of the consolidation of Ukrainian Youth (1918–1928)

Analyzed national and patriotic work Sokilske organizations Czechoslovak Republic in the 1920 s., describes the ideological origins movement, defined peculiarities of Ukrainian paramilitary organizations abroad. Reveals the extent of movement abroad, considered falcons cooperation with foreign and Ukrainian national-cultural organizations, political parties, the influence of periodicals on the formation of Ukrainian outlook. The features of Ukrainian participation in the “VIII sokilskomu zdvyzi”, the Council of the Union organizations. Proved that actual activities of the Union was based on two nests in Prague and Podebrady.

Keywords: sokilstvo, V. Pruhoda, Czechoslovakia, the Council of the Union organizations of Sokilstvo.

Котов С. М., соискатель Центра исследования украинского–польских отношений, Институт украиноведения им. И. Крипякевича НАН Украины (Украина, Львов), inukr@inst-ukr.lviv.ua

Украинское сокольство в Чехословакии: организационные основы, влияние на консолидацию украинской молодежи (1918–1928 гг.)

Проанализировано национально–патриотическую работу сокольских организаций в Чехословацкой республике в 1920–х гг., охарактеризовано идейные истоки Сокольского движения, определены особенности становления украинских парамилитарных организаций за рубежом. Раскрыты масштабы распространения сокольского движения за рубежом, рассмотрено сотрудничество соколов с украинскими и зарубежными национально–культурными организациями, политическими партиями, исследовано влияние периодических изданий на формирование мировоззрения украинцев. Определены особенности участия украинцев в VIII Всесоюзном съезде, Совете Союза сокольских организаций. Доказано, что фактически деятельность Союза базировалась на двух снесдах в Праге и Подебрадах.

Ключевые слова: сокольство, В. Прихода, Чехословакия, Совет Союза сокольских организаций.

* * *

УДК 94(477)

Лукашів В. Я.
кандидат історичних наук (Україна, Тернопіль),
terr87lukaschiw@gmail.com

ОРГАНІЗАЦІЙНІ ЗАСАДИ ДІЯЛЬНОСТІ МІСЦЕВИХ ОСЕРЕДКІВ “ТОВАРИСТВА ІМ. М. КАЧКОВСЬКОГО” В СХІДНІЙ ГАЛИЧИНІ У МІЖВОЄННИЙ ПЕРІОД

Досліджуються організаційні засади діяльності місцевих осередків культурно–просвітнього “Товариства ім. М. Качковського” у Східній Галичині упродовж окресленого періоду. Інституція належала до москвофільського табору. Вона мала на меті поширення просвіти, грамотності та знань серед широкого загалу. Висвітлено процес відновлення й діяльності місцевих осередків інституції. “Товариство ім. М. Качковського” заснувало низку філій, читалень, книжкових крамниць. Показано розвиток організаційних засад діяльності місцевих осередків інституції в міжвоєнний період. Доведено вплив “Товариства ім. М. Качковського” на суспільно–політичне та культурно–просвітнє життя галицьких українців.

Ключові слова: Східна Галичина, “Товариство ім. М. Качковського”, москвофільство, організаційні засади, філія, читальня.

Досліджувана тема є актуальною, оскільки дає змогу проаналізувати організаційні засади діяльності місцевих осередків москвофілів у Східній Галичині крізь призму культурно–просвітницької діяльності “Товариства ім. М. Качковського”. У публікації відображено питання заснування філій, читалень інституції, а також організація їх діяльності й функціонування.

Мета статті – дослідити організаційні засади діяльності місцевих осередків “Товариства ім. М. Качковського” у міжвоєнний період.

Аналіз вивчення проблеми показав, що для досягнення поставленої мети необхідно розв’язати такі завдання: проаналізувати передумови відновлення місцевих осередків товариства у Східній Галичині; дослідити структурні складові інституалізації організації “Товариства ім. М. Качковського” у міжвоєнний період; простежити загальні тенденції й особливості розвитку організаційних засад діяльності місцевих осередків товариства та охарактеризувати його вплив на культурно–просвітнє життя Східної Галичини.

Об’єктом дослідження є культурні, просвітні процеси міжвоєнного періоду в контексті діяльності галицького москвофільства.

Предмет дослідження – основні тенденції розвитку організаційних засад діяльності місцевих осередків

“Товариства ім. М. Качковського” в культурному житті Східної Галичини у досліджуваній період.

Хронологічні рамки дослідження охоплюють період з 1919 р., коли було відновлено діяльність окремих місцевих осередків “Товариства ім. М. Качковського” – до початку Другої світової війни (1939 р.).

За період вивчення історії організаційних засад діяльності місцевих осередків товариства у Східній Галичині в міжвоєнний період, дослідниками опубліковано незначну кількість праць, в основному науково–популярних. Зокрема, В. Ваврик у своїй праці [1, с. 7–16] частково торкнувся проблеми організаційних засад діяльності філій і читалень “Товариства ім. М. Качковського” упродовж 1924–1929 рр. Окремі аспекти організації роботи місцевих осередків інституції аналізував М. Андрусак [2].

А. Камінський [3] досліджував вплив москвофільських організацій на культурно–просвітнє життя Східної Галичини у міжвоєнний період.

Безпосередньою джерельною базою роботи є сукупність документів і матеріалів державних архівів України. Основна маса архівних даних про організаційні засади діяльності місцевих осередків товариства в Східній Галичині знаходиться у фондах Центрального державного історичного архіву України в м. Львові – фонд 182 “Товариство ім. М. Качковського, м. Львів. 1876–1939 рр.” [4–5].

Незначна кількість архівних матеріалів зберігається у Державному архіві Тернопільської області – фонд 231 “Тернопільське повітове староство” [6].

Неабияку цінність представляють також матеріали наукової бібліотеки Львівського державного університету ім. І. Франка, бібліотеки Інституту Українознавства ім. І. Крип’якевича НАН України у м. Львові, Тернопільської обласної наукової універсальної бібліотеки.

Певна частина інформації, що стосується досліджуваної проблеми, подана в таких міжвоєнних українських періодичних виданнях, як: “Свобода” [7], “Нова Зоря” [8], “Наука” [9–11], “Громадський Голос” [12].

Філії та читальні “Товариства ім. М. Качковського” розпочали відновлювати свою діяльність у Східній Галичині, одразу ж після виходу рескрипту польського намісництва від 6 квітня 1919 р. Польське законодавство дозволяло українцям відновлювати окремі довоєнні культурно–просвітні організації [2, с. 5].

Статут “Товариства ім. М. Качковського” від 1 листопада 1928 р. був базовим документом, який чітко встановлював правові аспекти діяльності його філій та читалень (§ 24–32). Виходячи із його положень, керівництво читалень складалося із голови, його заступника, секретаря, касира і бібліотекаря (§ 29). У документі погоджувалася черговість засідань, зокрема з’їзду делегатів та загальних зборів, серед яких виділялися так звані “урочисті”, на яких могли бути присутні усі члени товариства, їх родичі або близькі (§ 30). Метою таких зібрань було, з одного боку, повідомити зібрану громаду про діяльність інституції, заслухати пропозиції та побажання до роботи з’їзду делегатів і Центрального виділу [1, с. 9].